

Quickscan natuurtoets H. de Jongstrjitte 11-15, Jelsum

*Inventarisatie en beoordeling in het kader van
natuurwetgeving en -beleid*

- definitief -

---

ecogroen advies

in opdracht van
gemeente Leeuwarderadeel

Colofon

Titel Quickscan natuurtoets H. de Jongstrjitte 11-15, Jelsum

Subtitel Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid

Projectcode 14-187A

Status definitief

Datum 7 juli 2014

Auteur(s) Ir. A. (Adriaan) de Gelder

Eindredactie Ing. J.G. (Janneke) Lindenholz

Opdrachtgever Gemeente Leeuwarderadeel

ecogroen advies
is een onafhankelijk
advies- en ingenieursbureau
gespecialiseerd in
ecologisch onderzoek & natuurontwikkeling

Emmastraat 16, 8011 AG Zwolle

038 423 64 64

www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2014)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status:

Gelder, A. de (2014). Quickscan natuurtoets H. de Jongstrjitte 11-15, Jelsum. Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid. Eindrapport 14-187A. EcoGroen Advies BV, Zwolle.

Inhoud

Samenvatting

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling van dit onderzoek	1
1.2	Huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen	1
1.3	Algemene opzet	1
2	Gebiedsbescherming	3
2.1	Natuurbeschermingswet	3
2.2	Ecologische hoofdstructuur	3
2.3	Overige natuurgebieden	4
2.4	Eindconclusies gebiedsbescherming	4
3	Flora- en faunawet	5
3.1	Onderzoeksmethode	5
3.2	Flora	5
3.3	Zoogdieren	6
3.4	Broedvogels	7
3.5	Amfibieën	7
3.6	Overige soortgroepen	8
3.7	Eindconclusies Flora- en faunawet	8
4	Geraadpleegde bronnen	9

Bijlagen

- 1 - Samenvatting natuurwetgeving

Samenvatting

✓ Aanleiding en doelstelling van dit onderzoek

In opdracht van gemeente Leeuwarderadeel heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd ten behoeve van de voorgenomen herinrichting van het terrein tussen de huisnummers 11-15 aan de H. de Jongstrjitte in Jelsum.

De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en gebiedsgerichte natuurbescherming. Het onderzoek is gebaseerd op een veldbezoek op 11 juni 2014 en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens.

✓ Beschermde gebieden

Er vinden geen werkzaamheden plaats in of met negatieve effecten op Natura 2000-gebieden, beschermde Natuurmonumenten, Ecologische Hoofdstructuur of natuur buiten de EHS. Het nemen van vervolgstappen is in deze situatie dan ook niet nodig in het kader van gebiedsgerichte natuurbescherming.

✓ Beschermde soorten

- Tijdens het veldonderzoek is in het plangebied de middelhoog beschermde Daslook aangetroffen. Aangezien de soort is aangetroffen tussen tuinafval betreft het hier naar verwachting geen wild exemplaar en is derhalve niet beschermd middels de Flora- en faunawet;
- Er zijn geen jaarrond beschermde broedvogelnesten aangetroffen en te verwachten in het plangebied. Wel zijn meer algemene broedvogels als Vink, Tjiftjaf, Winterkoning en Merel broedend te verwachten;
- In het plangebied is een beperkt aantal vaste verblijfplaatsen van laag beschermde zoogdiersoorten aangetoond, waaronder Egel en Mol. Daarnaast zijn de soorten Bosmuis, Rosse woelmuis, Huispitsmuis en Bosspitsmuis te verwachten. Overwintering van enkele algemene en laag beschermde amfibieën is te verwachten onder strooisellaag en ruigte. Verblijfplaatsen van zwaar beschermde grondgebonden zoogdieren en amfibieën worden niet verwacht;
- In het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen of te verwachten. Het is wel mogelijk dat het gebied wordt gebruikt als foerageergebied;
- In het plangebied zijn geen reptielen of beschermde vissen, ongewervelden en weekdieren aangetoond of te verwachten.

✓ Eindconclusies en aanbevelingen

Werkzaamheden die broedbiotopen van alle aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor half maart en na eind juli of het plangebied te controleren op broedende vogels en nesten binnen de invloedssfeer van de plannen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

Bij de beoogde plannen verdwijnen mogelijk exemplaren van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren en amfibieën. Voor deze tabel 1-soorten geldt in geval van ruimtelijke ontwikkelingen automatisch vrijstelling van de ontheffingsplicht.

1 Inleiding

1.1 AANLEIDING EN DOELSTELLING VAN DIT ONDERZOEK

In opdracht van gemeente Leeuwarderadeel heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd in verband met de voorgenomen herinrichting van het terrein tussen de huisnummers 11-15 aan de H. de Jongstrjitte in Jelsum (gemeente Leeuwarderadeel).

De Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en het EHS-beleid verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek vindt, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, een toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en gebiedsgerichte natuurbescherming. Een toelichting op de genoemde wetgeving is gegeven in bijlage I.

1.2 HUIDIGE SITUATIE EN VOORGENOMEN ONTWIKKELINGEN

Het plangebied bevindt zich in de bebouwde kom van Jelsum aan de H. de Jongstrjitte en bestaat uit een met struiken en bomen begroeid terrein tussen de huisnummers 11 en 15 (zie figuur 1, volgende pagina). De plannen bestaan uit de herinrichting van het terrein waarbij alle bomen en struiken worden verwijderd en terplekke een nieuwe woning zal worden gerealiseerd.

1.3 ALGEMENE OPZET

De voorliggende quickscan natuurtoets is gebaseerd op één locatiebezoek, bekende verspreidingsgegevens (zie hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en ecologische principes. Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde gebieden (hoofdstuk 2) en soorten (hoofdstuk 3). Daarnaast is beschreven welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen. Indien aanvullend onderzoek nodig is, is dit ook aangegeven.

Figuur 1.1 Ligging plangebied (binnen rode belijning). Bron kaartondergrond: Google earth.

2 Gebiedsbescherming

2.1 NATUURBESCHERMINGSWET

*In de **Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet)** is de bescherming van Vogel- en Habitatrichtlijngebieden (Natura 2000-gebieden) en Beschermde Natuurmonumenten ondergebracht. Beoordeeld dient te worden of ingrepen of activiteiten in of in de nabijheid van deze gebieden significant negatieve effecten kunnen hebben op de aangewezen waarden en instandhoudingsdoelen van deze gebieden.*

Het dichtstbijzijnde gebied vallend onder de bescherming van de Natuurbeschermingswet, is Natura 2000-gebied Groote Wielen, gelegen op een afstand van 4,5 kilometer ten oosten van het plangebied. Voor dit Natura 2000-gebied zijn instandhoudingsdoelen opgesteld voor drie habitatoorten, drie broedvogelsoorten en vier niet-broedvogelsoorten. Gezien de aard van de beoogde ontwikkelingen, de binnenstedelijke ligging van het plangebied en de tussenliggende afstand, zijn geen negatieve effecten te verwachten op instandhoudingsdoelen van het genoemde en andere natuurgebieden beschermd onder de Natuurbeschermingswet. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Natuurbeschermingswet is in deze situatie dan ook niet nodig.

2.2 ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

*De bescherming van de **Ecologische Hoofdstructuur (EHS)** is vastgelegd in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening. Voor nieuwe ontwikkelingen binnen de groene contouren van de EHS geldt een 'nee, tenzij'-afweging. Dit houdt kortweg in dat significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet toegestaan is, tenzij er sprake is van het ontbreken van reële alternatieven en redenen van groot openbaar belang. Wanneer niet teruggevallen kan worden op het tenzij-gedeelte van het beschermingskader, zal aangetoond moeten worden dat door de plannen de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet significant aangetast worden.*

Volgens het 'Streekplan Fryslân' van de provincie Friesland ligt het plangebied op ongeveer 4,5 kilometer van natuur vallend onder de EHS (Provincie Friesland 2014). Het betreft hier het Natura 2000 gebied Groote Wielen. Tussen het plangebied en het dichtstbijzijnde EHS-gebied bevindt zich hoofdzakelijk agrarisch gebied. Negatieve effecten op het functioneren van de EHS zijn niet aan de orde. Het nemen van vervolgstappen is niet noodzakelijk.

2.3 OVERIGE NATUURGEBIEDEN

*Buiten de bescherming van de Natuurbeschermingswet en de Ecologische Hoofdstructuur bevinden zich ook natuurgebieden beschermd middels **provinciaal beleid**, veelal beschreven in Omgevingsplannen of Streekplannen. In dit provinciale beleid is de bescherming van bijvoorbeeld ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied uitgewerkt.*

Het plangebied behoort niet tot gebieden die vanwege specifieke natuurwaarden door de provincie zijn aangewezen. Wel ligt op ongeveer 50 meter naar het oosten een lijnvormig boselement en op ongeveer 150 meter naar het zuiden een parkachtig boselement. Beide elementen zijn aangegeven als 'natuur buiten de EHS'. Terplekke vinden geen werkzaamheden plaats in het kader van de beoogde ingreep.

Geconcludeerd wordt dat er geen aantasting plaatsvindt van gebieden met een specifieke natuurwaarden die door de provincie zijn aangewezen. Het nemen van vervolgstappen is in deze situatie niet nodig.

2.4 EINDCONCLUSIES GEBIEDSBESCHERMING

Het nemen van vervolgstappen in het kader van gebiedsbescherming is in deze situatie niet nodig.

3

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet (Ff-wet) verplicht om bij ruimtelijke ingrepen of andere nieuwe activiteiten, na te gaan of er negatieve effecten kunnen optreden op exemplaren of het leefgebied van beschermde plant- en diersoorten. Optredende negatieve effecten dienen zo veel mogelijk vermeden of geminimaliseerd te worden. Voor schade aan strikt beschermde soorten kan het noodzakelijk zijn om een ontheffing aan te vragen bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland van het Ministerie van Economische Zaken en bovendien compensatie te realiseren voor verlies van leefgebied of groei- of verblijfplaatsen.

3.1 ONDERZOEKSMETHODE

Voorliggende ecologische beoordeling is voor een belangrijk deel gebaseerd op een locatiebezoek op 11 juni 2014. Tijdens dit bezoek is het gehele plangebied door één persoon onderzocht. Hierbij is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (Ff-wet tabel 2 en 3) en aan bedreigde (Rode Lijst) soorten.

De inventarisatie heeft zich vooral gericht op de soortgroepen flora, vogels en zoogdieren. In combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en 'expert judgement' is vervolgens een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten.

In onderstaande paragrafen worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het plangebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. De relevante soorten worden hierbij kort toegelicht.

3.2 FLORA

Tijdens het veldonderzoek is in het plangebied de middelhoog beschermde Daslook aangetroffen (Ff-wet tabel 2). Aangezien de soort is aangetroffen tussen tuinafval betreft het hier naar verwachting geen wild exemplaar. Planten die voorkomen op een plaats waar ze aantoonbaar of naar alle waarschijnlijkheid alleen als gevolg van menselijke activiteiten terecht zijn gekomen zijn niet beschermd middels de Flora- en faunawet (Van Heusden en Vreugdenhil 2008).

Verder worden op basis van de terreingesteldheid en bekende verspreidingsgegevens ook geen andere beschermde en bedreigde soorten in het plangebied verwacht. In het plangebied zijn (hoog opgaande) struweelsoorten aanwezig met daaronder een aantal ruigtesoorten zoals Grote brandnetel, Zevenblad en Kleefkruid.

Het nemen van vervolgstappen is in deze situatie voor flora niet aan de orde.

3.3 ZOOGDIEREN

Grondgebonden zoogdieren

In het plangebied is een beperkt aantal vaste verblijfplaatsen van laag beschermde zoogdiersoorten aangetoond, waaronder Egel en Mol. Daarnaast zijn de volgende soorten te verwachten; Bosmuis, Rosse woelmuis, Huisspitsmuis en Bosspitsmuis (alle Ff-wet tabel 1). Verblijfplaatsen of essentieel leefgebied van juridisch zwaarder beschermde soorten van Ff-wet tabel 2 en 3 worden op basis van bekende verspreidingsgegevens en terreinkenmerken niet verwacht in het plangebied.

Bij de ingrepen gaan mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van algemene en laag beschermde zoogdieren verloren. Voor laag beschermde kleine zoogdieren geldt echter automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze soorten niet aan de orde is.

Vleermuizen

Het leefgebied van de strikt beschermde vleermuizen (Ff-wet tabel 3 en HR bijlage IV) bestaat uit (vaste) verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden (zie ook kader 3.1). Van deze drie onderdelen genieten verblijfplaatsen de hoogste bescherming.

Kader 3.1 Vleermuizen

Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera en kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamkolonies/ zomerverblijven, baltslocaties/ paarverblijven en winterverblijven.

Voor hun oriëntatie tijdens de trek van en naar hun verblijfplaats en foerageergebieden gebruiken vleermuizen veelal jaren lang dezelfde structuren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een *vliegroute*. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen, bomenrijen of boven water zijn van belang als *foerageergebied* voor vleermuizen. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Potentiële verblijfplaatsen

In het plangebied zijn geen bomen met ruimten (zoals holten en scheuren) aangetroffen die geschikt zijn als verblijfplaatsen van vleermuizen. Als gevolg van plannen verdwijnt geen bebouwing en gaan zodoende ook geen potentiële verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen verloren.

Potentiële vliegroutes en foerageergebied

Het plangebied wordt mogelijk gebruikt door enkele vleermuissoorten als foerageergebied en als onderdeel van een vliegroute. Als gevolg van de beoogde plannen wordt echter geen schade verwacht op belangrijke vliegroutes en essentiële foerageergebieden. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Flora- en faunawet is niet noodzakelijk voor vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen.

3.4 BROEDVOGELS

Aangezien dit onderzoek een quickscan betreft, is geen systematische broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Tijdens het veldonderzoek is met name gekeken naar de aanwezigheid van broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen (zie onderstaand tekstkader). Daarnaast is op basis van soortwaarnemingen, biotoopeisen, terreinkenmerken, expert judgment en bekende ecologische principes beoordeeld welke soorten aanwezig kunnen zijn.

Kader 3.2 Broedvogels met jaarrond beschermde nesten

Onder jaarrond beschermde nesten van broedvogels wordt verstaan: in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespandief, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Jaarrond beschermde nesten

In het plangebied zijn geen jaarrond beschermde vogelnesten aangetroffen of te verwachten.

Overige broedvogels

In het plangebied zijn enkele broedvogels van bos en struweel zoals Vink, Tjiftjaf, Winterkoning en Merel aangetroffen en te verwachten. Gebouwbewonende vogelsoorten zijn gezien de aard van het terrein niet te verwachten in het plangebied.

Het is veelal niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste te verwachten soorten kan de periode tussen half maart en eind juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar. Een soort als Houtduif kan bijvoorbeeld tot in november broedend aanwezig zijn.

Door de uitvoering op te starten buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels, is het mogelijk verstoring of beschadiging van broedbiotopen van vogels te voorkomen.

3.5 AMFBIËN

In het plangebied is overwintering van enkele algemene en laag beschermde amfibieën zoals Bruine kikker en Gewone pad (Ff-wet tabel 1) te verwachten. Voorplanting van amfibieën kan wegens het ontbreken van permanent oppervlaktewater worden uitgesloten. Juridisch zwaarder beschermde amfibieën van Ff-wet tabel 2 en 3 worden op basis van biotoopkenmerken en bekende verspreidingsgegevens niet verwacht in het plangebied.

Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen van de Flora- en faunawet voor laag beschermde amfibieënsoorten. Het nemen van verplichte vervolgstappen voor de soortgroep amfibieën is in deze situatie zodoende niet aan de orde.

3.6 OVERIGE SOORTGROEPEN

Gezien de terreingesteldheid van het plangebied en bekende verspreidingsgegevens, kan worden geconcludeerd dat er geen voortplantingslocaties of vaste verblijfplaatsen van reptielen en beschermde insecten, vissen en weekdieren aanwezig en te verwachten zijn.

3.7 EINDCONCLUSIES FLORA- EN FAUNAWET

Er dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels: schade aan broedvogels en hun nesten dient te worden voorkomen.

Voor de overige soortgroepen is het in deze situatie vanuit de Flora- en faunawet niet verplicht vervolgstappen te nemen.

4

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

Bekker J.P, P. Twisk en A. Diepenbeek (2010). Veldgids Europese zoogdieren. Uitgegeven door de KNNV en VZZ.

Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk, J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Dienst Regelingen (2009). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.

Heusden W.R.M. van & S.J. Vreugdenhil (2008). Handreiking Flora- en faunawet; Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Versie 1.1 – 31 oktober 2008. Dienst Landelijk Gebied.

Ministerie van I&M (2012). Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Nederland concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig. Drukkerij Ando, Den Haag.

Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.

Ministerie van LNV (2009). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

Internet

Ministerie van EZ. Natura 2000-gebieden. (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000).

Provincie Friesland (2014). Kaartenoverzicht provincie Friesland.

(<http://www.fryslan.nl/3177/planologische-ecologische-hoofdstructuur-kaart-planologischee/>)

Ravon.nl (website met soortinformatie over reptielen, amfibieën en vissen)

Telmee.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland)

Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland)

Zoogdieratlas.nl (website met zoogdierwaarnemingen in Nederland)

Biilagen

Bijlage 1: Samenvatting natuurwetgeving

Flora- en faunawet

▪ Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Economische Zaken (EZ), of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

▪ Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- Een aantal ongewervelden (onder andere *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

▪ Wijze van toetsing en beoordeling

Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren, zijn beschermde soorten aanwezig en is er sprake van overtreding van een verbodsbepaling uit de Flora- en faunawet, dan dient u een ontheffingsaanvraag in te dienen bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Hierbij worden de volgende vragen gesteld:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

De Rijksdienst voor ondernemende Nederland beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het

ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u in bepaalde gevallen alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn.

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de toenmalige Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd¹. Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van EZ. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In voorgaand wettelijk kader zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur en op www.drloket.nl.

---

¹ Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna en Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.